

Skeppet är omkring 20 meter långt och hittades med hjälp av georadar i en numera bortschaktad gravhög. Så här tror forskarna att skeppsgraven såg ut innan den täcktes över med jord.

»Vem drar ett skepp en kilometer?«

Arkeologi. Resterna av fem långhus, ett tiotal gravhögar och ett över 20 meter långt vikingaskepp. Fyndet i norska Viksletta, mindre än tio kilometer från den svenska gränsen, har blivit en världssensation. Till sin hjälp hade forskarna en så kallad georadar.

–Det är som en guldskatt. Om skeppet är någorlunda bevarat är det första gången på över hundra år som man gör ett sådant fynd, säger en av arkeologerna bakom upptäckten, Knut Paasche vid Norsk Institutt for Kulturminneforskning. Fyndet, som presenterades för bara ett par veckor sedan, gjordes med hjälp av så kallad georadar – utan att arkeologerna behövde ta så mycket som ett spadtag. Därför vet forskarna ännu inte om något, och i så fall hur mycket, av skeppet som är bevarat.

En gång i tiden täcktes båten av en stor jordhög, 30 meter i diameter, som schaktades bort i slutet av 1800-talet.

Från anteckningar vet forskarna exakt när högen försvann. Antagligen stack aktern och fören upp ur gravhögen, men de har försvunnit. Antingen har de ruttnat bort eller så försvann de när högen togs bort. –Det är alltså botten av skeppet som ligger där. Den är omkring 20 meter, vilket innebär att skeppet kan ha varit så långt som 24 meter. Vi vet inte hur mycket av båten som finns kvar, men att det ligger ett skepp där är vi helt hundra på.

Men hur vet ni att det är just ett vikingaskepp?
–Skeppet ligger en kilometer från kusten. Vem drar ett 24 meter långt skepp en kilometer? Men på vikingatiden stod havet

Det norska vikingaskeppet hittades med högupplöst så kallad georadar. Genom att koppla utrustningen till en traktor kan stora områden undersökas på kort tid.

FOTO: NORSK INSTITUTT FOR KULTURMINNEFORSKNING/TT

4,5 meter högre. Då var det nära kusten. Dessutom var det relativt vanligt med skepp i gravhögar under den här tiden.

Enligt Knut Paasche, vars doktorsavhandling handlade om dessa skepp, är skeppsgravar eftertraktade av arkeologer av flera anledningar. Dels finns i princip bara tre mer eller mindre välbevarade skepp från den här tiden, alla i Norge, dels kan dessa gravar vara fulla av andra fynd.

–Det kan finnas allt möjligt som de tänkte sig att man behövde i livet efter detta, som möbler och köksredskap. I dag har vi hittat fler än tusen vikingasvård. Vi behöver inte fler. Däremot behöver

vi lära oss mer om själva skeppen, säger Paasche. –Det finns bara tre stycken, av kanske tusentals. Även om själva skeppet är borta brukar skeppspikarna finnas kvar och med hjälp av dem går det oftast att rekonstruera hur skeppet en gång i tiden såg ut. Utöver gravhögen med skeppet har arkeologerna hittat två andra lika stora gravhögar samt resterna från mellan fem och nio mindre gravar. Dessutom har de lokaliserat stolphäus, varav några tycks ha varit anmärkningsvärt stora. Upptäckten gjordes alltså med hjälp av en så kallad georadar, som kan liknas vid ett ekolod.

FOTO: NORSK INSTITUTT FOR KULTURMINNEFORSKNING/TT

Vikingarna och trådlös anslutning

◦ **Vikingatiden** brukar avse åren 800–1050 e.Kr, vilket är slutet på järnåldern. Ordet viking och dess betydelse är oklar. Vanligtvis sätts det i samband med vik och har då förklarats härröra från sjörövares benägenhet att lura i vikar.

◦ **Nya båtar** möjliggjorde långresor och under epoken pågick plundring, handel och kolonialism. De allra flesta levde dock ett stilla liv som bönder och perioden beskrivs som mångskiftande när det gäller identitet, kultur och livstilar. Under perioden började också kristendomen etableras i Sverige.

En replika av Harald Gormsson Blåtands runsten såsom den ser ut vid Jellingkyrkan. FOTO: IBL

Känd viking bakom bluetooth-logotyp

◦ **En känd viking** var den danske vikingakungen Harald Gormsson Blåtand som styrde ett välde med centrum i Jelling på Jylland i slutet av 900-talet. Denne viking har även gett namn till den trådlösa uppkopplingen, bluetooth, och det är hans initialer i runskrift som pryder dess logotyp.

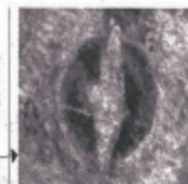
KÄLLOR: NATIONALENCYKLOPEDIEN, HISTORISKA MUSEET

kilometer?«

Utrustningen skickar ut en signal som tar sig ner genom jordlagren. Om signalen stöter på något hårt reflekteras den tillbaka till en mottagare, om inte försvinner den ner i jorden. Resultatet blir en bild i olika svart-vita nyanser.

–Det vi letar efter är anomalier, avvikelser under marken där det ligger eller har legat olika föremål. Enligt Paasche är tekniken överlägsen för att snabbt scanna av ett område och veta var man ska gräva. Det enda problemet, enligt honom, är att arkeologer ofta är stockkonservativa när det kommer till val av metoder. I Sverige har georadarn inte fått något större genomslag.

Radarn, som kan liknas vid ett ekolod, resulterar i en bild i olika svart-vita nyanser. Utan att behöva ta ett enda spadtag kan forskarna se att mitt i gravhögen ligger ett skeppliknande föremål. Hur mycket som är bevarat av skeppet är dock fortfarande oklart. FOTO: NORSK INSTITUTT FOR KULTURMINNEFORSKNING/TT

–Av tradition schaktar man i Sverige, vilket även förekommer i Norge. Jag har personligen bevittnat hur en grävmaskin schaktat upp ett tusenårigt vikingasvård i Norge. Det är inte bra.

Men ni är ju så rika i Norge, utrustningen är kanske för dyr för oss i Sverige?

–En schaktmaskin och två arkeologer som arbetar i en månad, eller en georadar som scannar av marken under en förmiddag. Vad är dyrast, tror du?

Fyndet i Viksletta gjordes i april och verifierades i september. Nästa år hoppas forskarna kunna påbörja de första utgrävningarna.

JOHAN NILSSON/TT